

11 | 2025

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

KOLOZSVÁR | 1888–1948/1990. | 35. (95.) ÉVF.
11. SZÁM | 2025. NOVEMBER | ÁRA: 6 LEJ

TARTALOM

Kedves Olvasó!	3
Jakabházi Béla Botond: Novemberi Jób	4
László Bernadett: Áldottak és áldók vagyunk	5
Gyakorló segédlelkészek portréi	7
Moldován-Szeredai Noémi: Novemberi gondolatok emlékezésről, zárándoklatról	10
„Az unitárius közösség családi albuma”	12
Hadnagy Éva: Hálát adtak Szabó Árpád püspökért szülőfalujában	16
Orbán Dezső: Kis falu nagy ünnepe	17
Kovács István: Balázs Antal (Én is unitárius vagyok!)	18
Rédiger Géza: Turul madár	19
Könyvajánló	19
Rác Norbert Zsolt: Horizontra futó árnyék	20
Deák Réka: A cselekvő szeretet szolgálatában – gondviselésvasárnap Székelykeresztúron	22
Deák Réka: Hagyomány, közösség és öröm – szüreti bál a Gondviselés fiataljaival	22
Ferenczi Mária-Magdolna: Régi konfirmálások Szentivánlaborfalván	24
Széles László: Nyári emlékek nyomában	25
Egyházunk hírei	26
Nagy Adél: Beszámoló az IARF európai regionális konferenciájáról	29
Barangoló Isten országában	30
Rejtvény	31

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Deák Réka, a Gondviselés Segélyszervezet munkatársa (Székelykeresztúr), **Jakabházi Béla Botond** lelkész (Nyárádgálfalva), **Ferenczi Mária-Magdolna** ny. agrár-mérnök (Sepsiszentgyörgy), **Kovács István** püspök (Kolozsvar), **László Bernadett** segédlelkész (Székelyudvarhely), **Nagy Adél** lelkész (Recsenyéd), **Orbán Dezső** ny. lelkész (Pipe)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a **Magyar Unitárius Egyház**, Kolozsvar
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)
Megbízott főszerkesztő: **Koppándi Júlia**
Megbízott szerkesztő: **dr. Berki Tímea**
Szerkesztőbizottság: **Bálint Róbert Zoltán** (Egyház és társadalom), **Dimény Csilla Júlia** (Nők világa), **Ferencz Csaba-Levente** (Rejtvény), **Hadnagy Éva** (Riport), **dr. Koncz Attila** (Kultúra), **Mátéfi Tímea** (Lelki élet), **Mészáros Tímea** médiareferens (Egyházi hírek), **Mikó Ferenc** (Bibliamagyarázat), **Moldován-Szeredai Noémi** (Hagyományaink), **Pap Zoltán** (fotó), **Rác Norbert Zsolt**

lelkész (Kolozsvar), **dr. Sándor Krisztina** (Portré), **Szabó Előd** (Egyháztörténet), **Székely Andrea** (Szeretetszolgálat), **Széles László** (Ifjúsági oldal), **Szombatfalvi Etelka** (Gyermekoldal)
Tördelés: **Virág Péter**. Olvasószerkesztő: **Dénes Gabriella**
Nyomtatás: **Misztótfalusi Kis Miklós Református Sajtóközpont**
Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9
Telefon: 0264 593 236. E-mail: kozlony@unitarius.org
Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0740 937 116.
A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhó előtti hónap 10-e.
ISSN 1220-8418

Támogatók:

Kedves Olvasó!

Borongó november köszönt ránk. Útjaink a temetők felé vezetnek, hogy szeretteink sírját felkeresve, idén is a nedves avar, a krizantém illata, a sercegő gyufa, a pislákoló gyertyaláng őrizze csendes pihenésüket és szívszorító emlékezésünket. A pár napig sötétedéskor fényáradatban megmártózó sírkert élményét visszük magunkkal.

Hasonlót érzünk, amikor unitárius hittestvéreinkkel Déva várába zarándokolunk, hogy Dávid Ferenc emléke előtt tisztelgünk. A hónap legvégén, amikor ismét gyertyát gyújtunk, a hála és emlékezés mellé a várakozás érzése költözik szíveinkbe.

Lassuló léptekkel igyekszünk a rövidülő nappalok nyomán a sötét télbe. Ezért is tudunk önfeledten örvendezni az első hópelyheknek. Megmosolyogjuk ugyan gyermeki önmagunk, de milyen jó is emlékezni, a múltbéli örömöket előhívni! Egy találkozás, egy szűkebb vagy tágabb körben megült ünnep, egy régi konfirmációs emléklap, a barátaink falán függő fényképek mind az emlékezés alkalmai, a személyesség, az egymásra figyelés erőt adó pillanatai.

Az *Unitárius Közlöny* legfrissebb száma ezekbe a pillanatokba nyújt betekintést, közösségünk hétköznapijairól és ünnepeiről tájékoztat. Láthatatlan szálakkal köt össze bennünket, unitáriusokat. Igen, bennünket egymással, ahogy engem is magával/veled, kedves Olvasó, aki immár egy éve olvashatja/olvashatod soraim, hónapról hónapra a lap harmadik oldalán. Kedves Olvasó, nem kívánhatok egyebet egy év után, mint elszántságot, kilépést a taposómalomból és kedvet mindannyiunknak, kedvet legfőképp az olvasáshoz!

| BERKI TÍMEA

Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást! Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.

(Jn 13,34–35)

Novemberi Jób

JAKABHÁZI BÉLA BOTOND

November sötét hónap. Nem véletlen, hogy gyertyagyújtással kezdjük és azzal is zárjuk. Valami sorsszerűséget látok ebben, az emberi ellenállást a sötétséggel szemben, azzal szemben, amit kivált belőlünk a fény hiánya. A két lánggyújtás között félúton Dávid Ferenc halálának évfordulója. „Hová nem jut a napsugárból / A csillagfény úgy kell oda. / S ezernyi csillag azért lángol, / Hogy ne feledd a fényt soha” – szól az ének, és a sötétségben az égi fényekhez hozzátesszük azokat a párányi kis lángokat is, amelyeket mi gyújtunk sírokon, börtöncellában, fenyőágon. Fájdalomé és háláé az első gyertyagyújtás, emlékezésé és elköteleződésé a középső, reményé és várakozásé a harmadik. Melegítésnek kevés, jelzésnek viszont elég: mi még itt vagyunk – élünk!

Mint szentírást, úgy forgatjuk terveink, vágyaink, félelmeink és örömeink lapjait. Életünk történetét. Vannak oldalak, amelyeket legszívesebben hangosan felolvassnánk, hadd hallják mások is, hogy velünk örüljenek. Vannak oldalak, amelyeket legszívesebben kitépnénk – de hát nem tehetjük. Aztán ott vannak az unalmas ismétlések, amelyekre csak annyit mondunk, hogy „na, lapozzunk!” És remélem, végül szemünkbe akadnak azok az oldalak, amelyek sötétek, olvashatatlanok, értelmezhetetlenek. Itt pedig feladhatjuk, beláthatjuk, hogy eddig adatott és nem tovább, s talán ez némi nyugalmat adhat abban, hogy az Ismeretlen végső sorban a jóságos, ismert Isten. De más is történhet. Szinte az előbbi ellentéte: annak „felismerése”, hogy a világ lélek nélküli, hideg és ellenséges hely, és nincs sem egy, sem több isten felette, sem benne.

És akkor ott van az istenség felé való bátor fordulás, amit egy név jelképez: Jób. Aki nem tudja sem megtagadni, sem elfogadni Istent, számon kéri őt. Jób egyenlő fél egy számára előre borítékolhatóan vereséges csatában. Nem akar sem hős lenni, sem példa. Nincs terve és stratégiája, csak fájdalma, ösztönös méltányosságérzete és bátorsága. Isten ellenében is. Mert mire számíson? Hogy Isten belátja majd azt, hogy ő maga a baj okozója, és hibázott, vagyis bűnös? Hogy

emberi noszogatásra jóvá teszi mindazt, amit elrontott? A bibliai szerző nem lenne bibliai, ha a felvetett kérdéseket következetesen a végéig vinné, ugyanis magát az istenséget bűnösnek találni istenkáromlás volna. Eddig azért még Jób könyve sem merészkedik.

A bibliai Jób könyve egy legalább három évezreddel korábbi sumer téma késői zsidó feldolgozása, hasonlóan lehangoló végkifejlettel: a derék ember nagy bajba jut, számon kéri az istenséget méltánytalan szenvedéseiért, végül beletörődik sorsába, áldja az Istent, aki végül megjutalmazza. Gyakorlatilag egy pszichológiailag kétséges „minden jó, ha a vége jó” melodráává silányul a téma feldolgozása. Kínosan nevetséges például az, hogy miután Jób tragikus körülmények között elveszíti gyermekeit, a történet azzal végződik, hogy Jób még több gyermeket nemz, és mintha lenullázódna az addigi gyász, kétségbeesés, reménytelenség. A valóságban nem így működik sem a gyász, sem a traumából való felépülés. Ezért siklik ki a bibliai történet, ezért lehangoló az író ötlettelensége. Végül Jób kérdéseire csak kitérő válaszokat helyez az író Isten szájába, valódi válasz nincs. Ezen a ponton mi tovább mehetünk, és feltételezzük, hogy van egy másik Jób, aki nem fárad bele a számonkérésbe, aki nem éri be pótválaszokkal. Ha tetszik, képzeljük el, hogy van egy Jóbnál jobbabb szereplőnk, aki méltóbb, egyenlő fél. Akit sem elkápráztatni, sem elnémítani, sem lefizetni nem tud az ókori stílusú kelet-mediterrán istenség. Képzeljünk el egy ilyen beszélgetést, vagy inkább folytassuk le mi magunk Jóbként ezt a beszélgetést Istennel, például szeretteink sírjánál vagy a betegágyánál, a sürgősségi osztályon vagy amikor az éppen jelenlegi népiirtások és természeti katasztrófák áldozatait látjuk. Kérdezzünk bátran, következetesen, és ne úgy, mint akik már előre tudják, hogy mi lesz a válasz. Majd várjunk türelmesen. Erre a sötét november a legalkalmasabb, és egy gyertya fénye – jelnek, hogy itt vagyunk, és kivárjuk az isteni választ nehéz kérdéseinkre, bármi legyen is az. Jóbnál jobban. Bátran, igazi, feltétlen hittel.

Áldottak és áldók vagyunk

LÁSZLÓ BERNADETT

*Isten az áldások fő
közvetítője.*

Valahányszor sírhant mellé állunk, eszünkbe jut emberi végességünk. Csillapíthatatlanul ott van bennünk a kérdés, hogy vajon még mennyi azoknak az éveknek a száma, ami életünk haladtából hátravan. Talán ilyenkor kíváncsian, irigységgel, vágyakozva gondolunk azokra az emberekre, akik napjainkban a világ kék zónáiban élnek, azokra, akiknek életkora eléri, sőt meghaladja a századik évet testi, lelki, szellemi egészségben. Ugyancsak ez a sóvárgásunk kerülhet előtérbe, ha a bibliai ősatyákra gondolunk, akik szintén szép életkorral rendelkeztek a maguk idejében, Ábrahám 175, Izsák 180, Jákob 147 évet élt. Habár mára már tudjuk, hogy a Szentírásban nem pusztán életrajzi adatok ezek számok, hanem szimbolikus jelentéssel bírnak. Mély teológiai üzenetet hordoznak. Azt is értjük, hogy ezek a számok Isten áldásának és jóindulatának a jeleként mutatkoznak meg, mégis a hosszú élet utáni vágyunkat nem tudjuk leplezni.

Ez a vágy nem kimondottan a mai kor emberének betegsége, hiszen az egyiptomi fáraó is észrevette ezt, amikor Jákobot arról faggatta, hogy hány éves. Jákob válasza bizonyossággal teljes, amikor azt feleli, hogy a vándorlásom éveinek a száma 130 esztendő. Ahol Egyiptom életről beszél, ott Jákob vándorlásról, mert Jákob tudta, érezte, hogy itt a földön csak jövevények vagyunk. A rókáknak barlangjuk van, az égi madaraknak fészük, a fáraóknak palotáik, de hová hajtsa le Izrael a fejét? A fáraónak sok minde volt, amiből nem volt akkor és ott Izrael-

nek. Ugyanakkor Izraelnek is birtokában volt valami, amivel nem rendelkezett a fáraó.

*Szép csendesen előrelépett
Jákob, kezét a magas-
ba emelte és adott vala-
mi örök értékűt, valami
szentségeset, valamit
Istentől, aki mindnyá-
junknak pásztora: áldást.*

Valahányszor, miközben az éveink számát mérckéljük, megkérdézzük, megvizsgáljuk azt, hogy vajon mennyire áldottak ezek az évszámok? Talán nem az évek hossza, hanem az élet minősége, az áldás teljessége mutatja meg, mennyit is ért az időnk, a vándorlásunk.

Az ószövetségi áldás gyűjtőfogalma, a „berakah” jelenti mindazt, amit a bibliai emberek Istentől jövő ajándékként számon tartottak. Az áldás jelentette az emberi életminőséget: bőség és biztonság, kiteljesedés és szabadság, közösség, kapcsolati háló, hit, bizalom, bölcsesség, méltóság és örömteli élet. Az Ószövetség áldott embereitől, legteljesebben talán az ősatyáktól láthatjuk azt, hogy Isten színe előtt, az ő jelenlétében élnek. Nem véletlenül nevezi a szakirodalom Mózes első könyvét az „áldás könyvének”, hiszen egyetlen más bibliai iratban sem kap ilyen központi szerepet ez a téma, holott az Ószövetség szinte minden könyvében valamilyen formában olvashatunk az isteni áldásról, az áldott életről, az áldott létről. Nemcsak a világ kialakulásának, a kiválasztott nép vándorlásának, istenkeresésének, hanem az egész világ létének, működésének szerves része az áldás. Ebben a könyvben mintegy keretbe zárva láthatjuk, hogy hogyan indul el az áldás Istentől, a Teremtőtől, mindenek Atyjától és hogyan érkezik meg oda, hogy a teremtmény, az ember, Jákob váljék áldásadóvá.

A szakirodalom őt az „áldás emberének”, az áldás örökösének és örökbe adójának nevezi, mert példáján keresztül érthetjük meg igazán, hogy mi is, mai emberek az áldásnak nemcsak megélői, hanem közvetítői is vagyunk. Természetesen, ehhez meg kell legyen bennünk az a hit, az a bizonyosság, hogy Isten az áldások fő közvetítője, ő az egyedüli forrása, ő az, aki valójában áld. Azonban a tőle kért és kapott áldásnak mi magunk is közvetítővé lehetünk két irányba is: Isten irányába, amikor valami keveset visszaadunk mindabból, amit ajándékba kaptunk, valamint a másik ember, a mellettem élő irányába.

A Biblia szinte mindegyik könyvében találkozunk olyan emberekkel, akik továbbadják az áldást – ott, ahol éppen vannak, azoknak, akikhez küldetnek, akik rájuk vannak bízva.

Ezt a közvetítést nem kell alábecsülni, hiszen az áldásközvetítők munkája nyomán a világ mindig változásnak indul. Egyetlen apró vállalás, kicsiny gesztus, egyetlen jó szó vagy kedves mozdulat sem mellékes vagy hiábavaló. Így lehetünk áldottak és áldók egyszerre. Dietrich Bonhoeffer élete utolsó szakaszában meggyőződéssel vallotta: *Isten áldásában részesít minket, boldogságban és szenvedésben. Aki áldásban részesült, csak egyet tehet: továbbadja az áldást, igen, azon a helyen, ahol van, ott kell áldássá lennie. Csak a lehetetlenből újulhat meg a világ, ez a lehetetlen pedig Isten áldása.*

Éppen ezért én hiszem, hogy az áldás nem csupán a lelkészhez, a templomi pillanatokhoz kötődik, hanem életünk minden állomásán jelen kell legyen. Kísér bennünket, amikor új élet születik és amikor a gyermek a keresztes vízében először „kap nevet” az Istentől, a szüleitől és a közösségtől. Ott van az iskolába lépéskor, amikor a bizonytalanság mellé erőt és bátorságot kérünk, a serdülés útvesztőiben, amikor a hit és az önazonosság kérdései először formálódnak

bennünk. A konfirmáció áldása segít, hogy önállóan is kimondhassuk: vállaljuk Istenhez, a közösséghez való tartozásunkat. A házasság megáldásában ott rezdül az új életközösség kezdete, két ember összefonódása, akik szeretetben és felelősségben kérik Isten jelenlétét, áldását. Ott kell legyen az áldás életünk végén is – nem csupán a vég után a sírhant felett, hanem az élet alkonyán is.

A búcsúzás idején az áldás szavai különös súlyt kapnak. A haldokló vagy a távozó ember áldása több mint végső gesztus: azokban a pillanatokban összesűrűsödik egy egész élet tapasztalata, hite. Ez az áldás egyszerre megbocsátás, bátorítás, oltalom és ajándék. Megbocsátás, mert megnyugvást ad a bűntudattól gyötört léleknek, megnyitja az utat a megbékélés és a kapcsolat helyreállítása felé. Bátorítás, mert jóváhagyást és engedélyt jelent a hozzátartozóknak saját útjuk követéséhez, buzdítás arra, hogy válasszák az életet, gyakorolják az elengedést és örömmel járják végig saját útjukat. Oltalom, mert Isten kezébe helyezi a megáldottakat. Ajándék, az által, hogy nyitottságra buzdít, hogy elfogadjuk azt, ami ránk maradt és mindazt, ami ezután vár ránk. Az áldás így átfogja az emberi élet vándorlásait: születéstől halálig, kezdetektől befejezésig.

Bartolomé Esteban Murillo:
Izsák megáldja Jákobot (1665–1670)

Amikor legközelebb sírhant mellé állunk, ne csak emberi végességünk jusson eszünkbe, hanem mindaz az áldás is, amit kaptunk és amit adtunk – az áldások, amelyeket örömmel fogadtunk, és azok, amelyek könnyeket csaltak szemünkbe, mert amíg áldást kérni tudunk, addig áldottak vagyunk.

Gyakorló segédlelkészek portréi

Rovatunkban ezúttal nem egy portrét közlünk, hanem öt frissen végzett lelkészét. Ismerjék meg, és fogadják őket szeretettel!

Demeter Ágnes

A Marosvásárhelyi Bolyai téri, valamint a Marosvásárhely-Kövesdombi Unitárius Egyházközség gyakorló segédlelkésze vagyok. Erdővidéki gyökerekkel rendelkezem, tanulmányaimat a baróti Gaál Mózes Általános Iskolában, a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnáziumban, illetve a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben végeztem. A teológia iránt a konfirmandusok mozgótáborában, az ifjúsági egylet rendezvényein szerzett élmények hatására kezdtem el érdeklődni.

Az elfogadással odafordulni tudó jelenlét fogott meg, amivel bizonyos (akkor még) teológiai hallgatók és ifjú lelkészek voltak jelen közöttünk. Ezt a jelenlétet tartom a lelkészi hivatás legszebb részének. Ugyanakkor ebben látom a legnagyobb kihívást is, hiszen sokszor nehéz félretenni saját életünk aktuális nehézségeit és teljes figyelemmel fordulni közösségünk tagjai felé. Olyankor, amikor meggyengül a hitem abban, hogy minderre én is képes lehetek, a kedvenc bibliai versemet szoktam újraolvasni. „A csüggedőnek mindig rossz napja van, a jó-

kedvűnek pedig mindig ünnepe.” (Péld 15,15) Azt hiszem, hogy emberi létünket akkor tudjuk méltóképpen megélni, ha folyamatosan arra neveljük magunkat, hogy lelkünkben az elégedettség, a hála érzése és a jó Isten gondviselésébe vetett bizalom uralkodjon. Ennek fényében a lelkészi szolgálatom egyik legfontosabb elemének azt látom, hogy – mint egy hűtőszekrényen hátrahagyott kis cetli – emlékeztessen a környezetemet arra, hogy Isten mindig velünk van, gondviselésében megtart.

Lőrinczi Zsófia

Gyakorló segédlelkészként szolgálom a Székelyudvarhelyi 2-es Számú Unitárius Egyházközségben. A lelkészi hivatás felé vezető utam nem hirtelen döntés, hanem lassú, mégis biztos irányba tartó folyamat volt, amelyben az iskolám, a Berde Mózes Unitárius Gimnázium, édesanyám hite és testvérem, Levente példája formált.

Az egyetemi évek alatt egyre inkább megértettem, hogy a lelkészi hivatás szépsége nem egyetlen pillanatban rejlik, hanem abban a sok-

színűségben, amely nap mint nap körülvesz. Számomra minden együtt adja a teljességet: a gyermekek csillogó tekintete vallásórán; a fiatalok hitre ébredése, mint a mustármag növekedése; az idősök történetei, amelyek csendes bölcsességgel tanítanak. E hivatás szépsége az is, amikor megosztjuk egymással a mindennapokat, és társai lehetünk egymásnak örömben, bánatban, a közös istenkeresésben.

A lelkeszi út legnagyobb kihívása számomra az egyensúly megőrzése: erősnek maradni, amikor nyom a palást súlya, és megállni a gyász pillanataiban hittal, az örök élet reménységével. Helyt állni minden helyzetben és mégis embernek maradni. Erőt ilyenkor a szeretet ad: édesanyám rendíthetetlen hite, nagymamám értem mondott imái, testvéreim biztatása, a hívek szeretete, egy-egy megszólító könyv sorai, a mindennapok apró csodái, az ima csendje. Hiszem, hogy az én küldetésem az, hogy hidat építsek: ember és ember, ember és Isten között, hogy bátorítsak, hallgassak és szeretettel legyek jelen ott, ahol a legnagyobb szükség van rá.

Szilágyi Alpár

1999-ben születtem Sepsiszentgyörgyön. A Mikes Kelemen Elméleti Líceum társadalomtudomány szakán érettségiztem, majd a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben végeztem teológiai tanulmányaimat. Jelenleg a Brassói Unitárius Egyházközségben szolgáló gyakorló segédlelkészként. Bár a teológia nem volt első helyen az életemben, a konfirmálásom után az egyletes színjátszás által kezdtem közelebb kerülni a gyülekezetemhez. Sokáig inkább a színpad, az emberek előtti megszólalás vonzott, majd az élet úgy adta, hogy felfigyelve lelkészeimre és munkájukra, meg az emberekben kiváltott reakciókra, mindezt a lelkeszi hivatásban találtam meg. Aztán hamar meg is értettem, hogy a legszebb ebben a szolgálatban az, hogy kereshetem az igazat és segíthetek másoknak is ezt megtalálni; hogy a meghallgatás, a csendes jelenlét által biztonságot nyújthatunk, miközben mi magunk is formálódunk.

A legnagyobb kihívást a megelőlegezett bizalom megtartásában látom, mert lelkészként és emberként is helyt kell állni, hibáinkkal és féltreiminkkel együtt. Mindebben erőt adnak a

visszajelzések, a családom, a párom és a mindennapi apró győzelmek, sőt a botlások és a kellemetlenségek is. Talán ezek nélkül nem lenne színes és hiteles mindez. Küldetésemnek azt érzem, hogy segítek az embereknek felismerni, hogy jó kezekben vagyunk, akkor is, ha olykor nem érezzük ennek a kéznek az érintését. Tavaly voltam egy vetítésen a planetáriumban, itt Brassóban, ahol animáción keresztül „utazhattam” be az univerzumot. A háttérben a Pink Floyd *Dark Side of the Moon* című albumát hallgattuk. Ott értettem meg igazán, hogy Isten a Földünkön túl azt a hatalmas elképzelhetlent is megteremtette, amit mi emberek minden éjszaka láthatunk, és milyen szerencsések vagyunk, hogy láthatjuk. Talán egy rövid időre azt is átélhetjük, amit Ábrahám, amikor Isten arra kérte, kissé költőien és kissé cinikusan, hogy nézzen fel az égre és számolja meg a csillagokat... ha tudja. Mellbevágó felismerés volt, hogy mi mekkorák vagyunk a mindenséghez és a Teremtőhöz képest, csak fel kell emelnünk a fejünket és máris megérezzük annak a kéznek az érintését.

Vidám Livia

A Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség-nél szolgáló gyakorló segédlelkészként. A lelkeszi hivatást azért választottam, mert ahogyan a szóbeli felvételi vizsgán is megfogalmaztam: szeretném visszahozni az emberek életébe és szívébe a jó Istent. Fontosnak tartom, hogy mindannyian újra tudatosítsuk magunk-

ban: nem vagyunk egyedül, hiszen van egy gondviselő Atyánk, aki féltő, végtelen szeretettel kísért és ölel át minket életünk minden pillanatában. Hiszem, hogy ugyanakkor mi mindannyian testvérek vagyunk, és az ember akkor válik teljessé, ha Istennel és embertársaival közösségben tud élni és a szeretetben osztozni. A lelkeszi hivatásban számomra a legszebb, hogy Isten munkatársai lehetünk: tanítványként szolgálunk, kísérjük az embereket útjukon, segítünk megerősíteni kapcsolatukat Istennel, önmagukkal és egymással. A legnagyobb kihívás szerintem egy lelkesz számára az, hogy megtanuljon nemet mondani. Egy lelkesz mindig segíteni akar mindenkinek, mindenhol ott szeretne lenni, mindig mindenkinek a rendelkezésére szeretne állni. Számomra ez nagy kihívást jelent már most, viszont az ilyen és ehhez hasonló helyzetekben erőt ad a családom, a barátaim, az imádkozás, az Istennel való élő kapcsolat, a tudat, hogy bizony vannak dolgok – még ha nem is hisszük el –, amelyek maguktól is idővel megoldódnak. Szolgálatomban pedig mindvégig arra fogok törekedni, hogy hivatásomat erőmhöz mérten a leghűségesebben teljesítsem be Isten akarata szerint.

Szabó Eszter

Sepsiszentgyörgyi származású vagyok, jelenleg a Zsil-völgye az otthonom, Petrozsényban és Lupényban szolgállok mint gyakorló segédlelkesz. Be kell vallanom, hogy a hat év egyetem alatt egyre inkább arra jöttem rá, hogy

nem én választottam ezt a munkát, hanem ez a hivatás választott engem. Hivatás, amit az ember a mindennapjaiban él meg az emberi kapcsolatokon keresztül, az összetalálkozó tekintetekben, a szívek egyszerre dobbanásában. A legszebb dolog ebben mégis az, hogy az isteni üzenetet közvetíthetjük az embereknek, amibe ők vasárnapról vasárnapra belekapaszkodhatnak akkor, ha boldogok, ha veszteség érte őket, ha feltöltődnének, ha életük mélyponton van. A lelkeszi hivatás az isteni üzenettel képes segítő kezet nyújtani nekik.

A lelkeszi hivatás támasz az elfáradtnak, társaság a magányosnak, megnyugvás a viharos lelkeknek és mégis a legnagyobb kihívás. Óvatosan kell bánni a szavakkal és figyelni kell nagyon a hozzánk érkező lelkekre, hiszen szavaink olykor simogatnak, mint szüleink puha kezei, de máskor pengék lehetnek, melyekkel örök sebeket ejthetünk az emberek lelkén. Számomra pontosan ez az a dolog, ami erőt ad. Tudni, hogy szavaimmal simogathatok, építhetek, erősíthetek, pajzsot emelhetek és megvédehetem azokat, akik védelemre szorulnak. Ez erősít engem, ez tölt fel, és az a tudat, hogy jelenlegi szolgálati helyemen meghosszabbíthatom a Zsil-völgyi gyülekezetek életét. Mint fiatal, pályakezdő lelkesz azt tűztem ki célul magamnak, hogy tartsam a lelket azokban az emberekben, akik a jelenlegi gyülekezeteimhez tartoznak, amelyek itt vannak a völgyben, távol a nagyvárosoktól, távol a tömbmagyarságtól, de közel Istenhez.

Novemberi gondolatok emlékezésről, zarándoklatról

A személyes ima és a történetek felidézése az, ami enyhét ad.

MOLDOVÁN-SZEREDAI NOÉMI

– Isten áldja, Lelkésznő!

– Isten áldja! Azért hívom, hogy mondjam, szombatra megszerveztem a közmunkát a régi unitárius temetőbe.

– Nagyszerű! Köszönöm, hogy szólt, akkor én viszem a kalácsot és az üdítőt! – mondom, és letéve a telefont elgondolkodom. Szinte minden tavasszal és ősszel felhív ez a gyülekezeti tag, aki fontosnak tartja, hogy megszervezze ott a közmunkát, hogy nyárra, majd a halottak napjára gondozott legyen a temető. Temetőtakarítás halottak napjára készülve – kinek a dolga?

Falusi közösségben a válasz egyértelmű, a közösségé, és végső soron a közösséget alkotó egyén dolga és felelőssége. Az egyik legtöbbet elhangzó kérdés, számonkérés pont ezzel kapcsolatos. Pedig a számonkérés helyett a közösségben élő ember számára természetes volt, hogy mikor szerettei sírjához ment, akkor annak környezete megtisztítása is szerves része volt a temetőlátogatásnak. Sok faluban több temetkezési hely van, akár kisebb sírkertek, temetőrészek, amelyeket egyre nehezebb gondozni, a hozzátartozók is egyre ritkábban jutnak el. A temető a legtöbb ember számára egy évben egyszer biztosan fontossá válik, és ez az alkalom unitárius közösségeinkben november elseje.

Mikor válik temetőlátogatóból sírgondozóvá valaki? Legtöbbször a sokszori látogatás révén gyermekként, fiatalként, felnőttként belenő a szerepbe, megtapasztalja, majd átveszi azt vagy elfelejti, belenő egy másokat okoló viselkedésbe: miért nem rendezett a temető, miért nem csinált meg valaki valamit.

Halottak napja a népi vallásosság elterjedésének erősödő példája. Elhunyt szeretteink sírjainak felkeresése zarándoklat, hiszen több településre, több sírhoz visz ilyenkor virágot és gyertyát az ember. Takarít a sír körül, virágjait, mécseseit elhelyezi, jó esetben imádkozik egyet, elcsendesedik, esetleg elmondja a Miatyánkot. Megfigyeltem, legtöbbször műanyag cserepes virággal és óriási műanyag mécsesekkel díszíti a sírt. A zarándoklat, a látogatás rövid ideje után, két-három nap múltán a „szép” temető látványa a lassan szemétté váló (sajnos, műanyag) kegyeleti tárgyak látványa lesz, az enyhészet átveszi újra a szépség és lélek helyét. A szemétté vált díszek ott szomorkodnak sokszor tavaszig, míg valaki a családból újra kimegy a sírhoz. Temetőlátogatóként számomra a sírokhoz való zarándoklat lelki megnyugvást ad, majd szomorúságot, a felgyült szemét miatt. Lelkészként az a legnagyobb dilemmám, hogy szükség van-e a lelkészre ebben a folyamatban? Egyes helyeken templomi áhítatot tart ugyan a lelkész, de arra kevesen mennek, mert a temetőbe igyekeznek és más hagyományos helyekre, például a falu központjában lévő első világháborús emlékműnél gyűjtanak gyertyát. Máshol a temetőben tart rövid áhítatot. Gyászolóként viszont azt érzem, hogy a személyes ima és a történetek felidézése az, ami enyhét ad és az emlékezés fájdalmit enyhíti.

A zarándoklat rendjén unitárius zarándoklatokról is szólhatunk. Mit jelent ez az unitárius embernek? Istent keresi és önmagával találkozik és a másik emberrel. Az Isten-ember kapcsolat mélyül, erősödik, ember és természet viszonya más dimenzióba kerül. A láthatatlan aranysszal,

mely embert Istennel összekapcsol, ragyogni kezd. Az egyház életében az utóbbi 35 évben több zarándoklat is kialakult, melyek mind a lelki élmény lehetőségét kínálják.

Hogy indul egy zarándoklat? Talán úgy, hogy valakik kitalálják, beszélnek róla, hintik az ötletet, elindulnak az úton, szervezőtársakra lelnek, meghallanak egy belső hangot, elhívást. Alulról vagy felülről jövő szervezés és elhivatottság az alap, és ahogy megvalósul, úgy látszik, hogyan kapcsolódik ehhez az egyén, a vallásos és/vagy istent kereső ember. Egyházunkban ezek a zarándoklatok mind alulról jövő kezdeményezések voltak, némelyiket az egyház felkarolta és szervezetten támogatja. Ha az unitárius embernek valamit mond a lelkésze, az egyháza, akkor a leggyakrabban hangosan vagy magában viszszakérdez: miért? A meghirdetett zarándoklatokkal is ez történik. Forgatja magában az ember, elmélkedik, olvas róla, beszélget, kérdez,

időjárási előrejelzést figyel, majd végül eldönti, hogy elmenne-e, kedvet érez-e hozzá. Legtöbbször a társaságnak enged, kíváncsi, vagy ráragad a többiek lelkesedése, és némi kétkedéssel társult kalandvággyal elindul. Van néhány kivétel, amikor halkan vagy erőteljesebben „hallja” a hívó szót, azt érzi, hogy neki mennie kell, ott kell lennie, részt kell vennie. A zarándoklat már önmagában is megkíván bizonyos egészségi állapotot, fittséget.

Az unitárius zarándoklat nem más, mint elmenni egy unitáriusok számára jelentőséggel bíró helyre. Ilyen a dévai zarándoklat, melyre idén huszonhetedik alkalommal kerül sor, Dávid Ferencre emlékezve. Fő szervezői az ODFIE és a Magyar Unitárius Egyház. A szejkefürdői unitárius találkozó a székelyudvarhelyi egyházköri gyülekezeteinek találkozóját kapcsolta össze a nagy unitárius előd és jótevő Orbán Balázs nevével és emelte egyetemes szintre. A Via unitariana gyaloglótábor is zarándoklat. Unitárius vidékeken gyülekezeteket, helyeket köt össze egy hat napon át tartó úton: a természet, fáradtság, fájdalom, testi és lelki megpróbáltatások viszik közelebb az embert önmagához, Istenhez, így lesz nyitottabb mindenre. Az emberek, akikkel találkozik, meghatározzák, s ő is befolyással van rájuk, a kölcsönhatás szentsége valósul meg e zarándoklatban.

A lovas zarándoklat unitárius és magyar értékek érintésével változtatja meg alapvetően a résztvevők életszemléletét. A külföldi unitáriusok zarándoklatai is fontosak. Más országok unitáriusai úgy érkeznek Erdélybe, mint az unitarizmus szülőföldre, és ha nem is gyalog, hanem autóbusszal vagy autóval utaznak, betekintést nyernek életünkbe, mindennapjainkba. Ugyanakkor időutazás ez számukra, mely sok esetben már eltűnt életérzést, hangulatot, közösségi tapasztalást idéz fel.

Kerékpáros zarándoklatok is zajlanak gyülekezeti szervezésében, általában gyerekeknek, fiataloknak unitárius helyszínek felkeresése és közösségépítés céljából.

Az említettek a teljesség igénye nélkül kínálnak alternatív lelki elmélyülést, istenélményt, a közösségi erő megtapasztalását, Isten–ember–természet hármas harmóniájának újjászületését a lélekben.

„Az unitárius közösség családi albuma”

Ezekkel a szavakkal ragadta meg Kovács István püspök annak a kötetnek a lényegét, amelyet október elején mutattak be Kolozsváron, a Vallásszabadság Házában. A kiadvány, amely Az egy Isten tiszteletére. A 450 éves Magyar Unitárius Egyház gyülekezetei címet viseli, 506 oldalon 736 fotóval mutatja be a hat erdélyi egyházkör és a Magyarországi Egyházkerület 155 gyülekezetének múltját és jelenét. Az eseményt követően Bálint Róbert Zoltán főszerkesztővel, Kovács Sándor egyháztörténésszel, egyetemi tanárral, valamint Furu Árpád műemlékvédelmi szakemberrel, a kötet képanyagának szerkesztőjével beszélgetett Koncz Attila rovatvezető, a Mathias Corvinus Collegium kolozsvári képzési központjának kutatótanára.

Milyen fontos újdonságok olvashatók a kötet lapjain, amelyek új megvilágításba helyezik az egész egyház, illetve egy-egy gyülekezet történetét?

Bálint Róbert Zoltán: A kötet mozaikszerű részletekből építkezik, ám azok mindegyike kapcsolódik a nagy egészhez, az egyetemes unitárius identitáshoz. Nemcsak adatokat és tényeket tesz közzé, hanem a belőlük kialakuló „nagy képet” is, az unitáriusok kitartásának és megújulásra való képességének bizonyítéaként. A kötetben található leírásokból, fotókból és dokumentumokból a közösségi erő, a kulturális alkalmazkodás és a hit folytonossága egyaránt kirajzolódik.

Kovács Sándor: A kötet valódi értéke nem elsősorban szenzációt keltő eredményekben rejlik, hanem abban, hogy közel száz év után végre egységes, átfogó képet ad egyházunk minden gyülekezetéről. Ez önmagában hatalmas teljesítmény. Természetesen vannak izgalmas leletek is, a restaurálás során több helyen – például Magyarországon, Oklándon – jelentős felfedezések kerültek napvilágra, ezeket azonban csak a legtümörebb formában tudtuk beépíteni a szövegbe.

A kötet legnagyobb újdonsága mégis az, hogy minden gyülekezetről egységes szempontok szerint, összehasonlítható formában olvashatunk. Ez lehetővé teszi, hogy átfogó képet kapjunk arról, miként őrizte meg hitét és közösségi erejét az unitárius egyház évszázadokon át.

Furu Árpád: Nagyon sok olyan gyülekezet van, ahol néhány száz év leforgása alatt többször – akár háromszor, négyszer is – építettek új templomot. Jóllehet ezen történetek egy részét már korábban ismertem, az adatokat egymás mellé helyezve megdöbbenett, hány ilyen eset volt, és csodálattal töltött el az egyes közösségek szívós munkája, amely arra irányult, hogy a török, tatár által feldúlt, földcsuszamlás által szétrepesztett, tűz által elemészített templomokat újra és újra kijavítsák, ha kellett másikat, nagyobbakat építsenek.

Mindebből azt olvashatjuk ki, hogy azokban a falvakban, ahol ma unitárius templom áll, olyan közösség élt, illetve él, amely nem hagyta magát, nem hagyta a templomot, áldozott arra, hogy legyen olyan hely, ahol imádkozhat, összegyűlhet. Bízom abban, hogy ezek a közösségek a jövőben is hasonló erővel lesznek képesek kiállni templomaikért.

Historia est magistra vitæ – szoktuk idézni, de mi az, ami valóban tanulságos lehet a laikus olvasó számára is a kötet történeti anyagából?

K. S.: A legfontosabb tanulság talán az, hogy a hit és a közösségi összefogás milyen erőt adhat nehéz időkben. Gyülekezeteink története azt bizonyítja, hogy őseink megőrizték identitásukat és hitüket évszázadokon át akkor is, amikor kisebbségben voltak, akkor is, amikor üldözték őket, és akkor is, amikor létüket fenyegető gazdasági nehézségekkel küzdöttek.

Megrendítő példák sora mutatja, miként segítették egymást a gyülekezetek válsághelyzetben, például azzal, hogy közösen védték meg templomukat. Közösségeink átvészelték a történelem viharait – háborúkat, járványokat, politikai változásokat –, miközben megőrizték hitüket. A kötet teljes anyaga felettébb tanulságos, és értéke az idővel csak növekedni fog. Amit most történeti dokumentumként olvassunk, ötven év múlva felbecsülhetetlen értékű forrás lesz az utánunk jövőők számára.

B. R. Z.: A kortárs francia vallásszociológus, Danièle Hervieu-Léger megfogalmazásában a vallás lényege abban áll, hogy a közösség emlékezik, újraértelmezi és továbbadja a hit közös történetét. Ő ezt „emlékeztetláncnak” nevezi, ami három szinten működik: a történeti emlékezetben, a rítusokban és abban a közösségi narratívában, amit önmagunkról mesélünk.

Úgy látom, hogy a történelmi beágyazottság ma is fontos unitárius közösségünknek, és egyfajta legitimációs erőt jelent. Közösségi-vallási önazonosságunk a vallásszabadság eszméjére épül, és történelmi hagyományainkban találjuk meg vallási identitásunk egyik alappilléreit is.

A tárgyi örökség – a templomok, az úrasztali kelyhek, a templomi bútorzat, a feliratok, a régi iratok – ennek a hitnek és gyakorlatnak a látható lenyomatai. Ezek révén a múlt nem elvont eszme, hanem olyan valami, amit szó szerint kézbe lehet venni, a rítusokon keresztül pedig a jelenben is megtapasztalható. Ugyanakkor ez az anyag a közösségi emlékezet hordozója, s

bár túlságosan mélyre nem mehettünk, egy-egy emlékjelen keresztül feltárul az adott gyülekezet identitását meghatározó történet, ami jöllehet a múltból jön, de a jelenben is hat.

Hogyan lehet életet lehelni a 21. században a régmúlt relikviáiba, hogy ne múzeumi, holt tárgyak legyenek, hanem valóban érzelmi kapcsolódást alakíthassunk ki velük?

B. R. Z.: Én nem is nevezném ezeket relikviáknak. A legtöbb esetben nem holt tárgyak, hanem használatban lévő értékek. Igazi jelentőségük éppen abban van, hogy terei vagy részei a hitéletnek – ott vannak az istentiszteleten, az úrvacsorán, a közösségi alkalmakon. A pandémia idején, amikor külön poharakból vettük az úrvacsorát, sokunknak komoly hiányérzete volt... Az együtt használt kehely a közös hit és az összetartozás kézzelfogható jele, nem csupán egy tárgy. Vannak gyülekezetek, ahol ma is több száz éves serlegekből veszik az úrvacsorát. Ük- és szépapáik, illetve anyáik ittak belőlük, amelyek az élő és folytonos hit hordozói. És igaz ez minden templomra, padra, úrasztali terítőre, énekeskönyvre vagy orgonára, amelynek megvan a maga története, ami összeköti az adott gyülekezet múltját és jelenét.

Szóval nem az a feladat, hogy ezeket a tárgyakat múzeumba tegyük, hanem hogy életben tartsuk őket a használat és a jelentéstulajdonítás által. Mert amíg használjuk, amíg vallási és közösségi hitélményt hordoznak, addig nemcsak tárgyak, hanem élő tanúi a hitnek és az összetartozásnak.

Milyen módszertannal készült az egyes gyülekezetek történetének bemutatása? Hova helyezték a fókuszpontokat, és miért?

K. S: Egy kérdőívvel indítottuk a munkát, hogy minden gyülekezetről azonos szempontok szerint gyűjtsünk információkat. Ez biztosította, hogy az olvasó összehasonlítható adatokat kapjon minden eklézsiáról. A szerkesztés során arra törekedtünk, hogy az eltérő forrás-használatból és szerzői stílusokból egységes, olvasható szöveget alakítsunk ki.

Tudatos döntés volt, hogy minden gyülekezet nagyjából azonos terjedelmet – körülbelül

másfél oldalt és hozzá kapcsolódó képanyagot – kapjon. Ez nem bizonyult könnyű feladatnak, hiszen vannak több évszázados múltú, gazdag történetű egyházközségek, amelyekről köteteket lehetne írni. A cél viszont az volt, hogy olyan átfogó, áttekinthető kötetet hozzunk létre, amely minden unitárius gyülekezetről alapvető tájékoztatást nyújt. A fókusz a szöveg és a képanyag kiegyensúlyozott arányára helyeztük, hogy a kötet ne csak történeti dokumentum, hanem egyszersmind vizuális élmény legyen.

A kötet különleges értéke valóban ez a bizonyos képanyag, amely nemcsak díszíti, kiegészíti, hanem egyben értelmezi is a szövegeket.

F. Á.: Négy évvel ezelőtt arra kértek, hogy a képek kiválogatásában és a grafikai arculat megtervezésében vegyek részt. Ekkor már létezett a szöveg munkaváltozata, és rendelkezésünkre álltak a négy, pályázaton kiválasztott fényképész (Czire Alpár, Szentes Zágón, Bálint Zsigmond és Márton Ildikó) fotói. Bálint Róberttel dolgoztunk rajtuk, és bizony nem volt könnyű feladatunk. Egyrészt ott volt a bőség zavara, másrészt az, hogy számos templomnak

a fotózás óta megváltozott az arculata a javítási, felújítási munkák nyomán. Ugyanakkor négy nagyon markáns művészi látásmód eredményét kellett úgy egyetlen kötetbe szerkeszteni, hogy egységes benyomást keltsen. Mint egyike azon keveseknek, akik az összes unitárius templomban jártam és dolgoztam, arra törekedtem, hogy a kiválasztott fotók hatása közelítsen a látogató élményéhez. Szép, művészi, de realiztikus, dokumentumértékű fényképeket akartunk közölni. Külső kép, belső kép, részletfotó és a gyülekezet mindennapjait bemutató pillanatkép egyaránt került a válogatásba. Életteli templomokat, azok igazi arcát akartuk megmutatni. A fotókat Fazakas Botonddal helyeztük el a Könczey Elemér által megálmodott könyvtervbe, cserélgettük őket, vágtuk, beállítottuk, újra és újra igazítottunk rajtuk, majd végül Szentes Zágón készítette elő az anyagot a nyomdai munkálatokra.

A fűlszöveg arra utal, hogy a kötet a múltról szól, de a jelent értelmezi, és a jövőre is lehet következtetni belőle. Milyen megállapítások olvashatók ki e gazdag tablóból napjaink és a következő idők unitárius egyházának vonatkozásában?

B. R. Z.: A kötet számomra azt üzeni, hogy van mire építenünk, van miből erőt merítenünk. Az unitárius közösségek múltja nem lezárt történet, hanem élő alap, amely ma is formálja identitásunkat. Minden gyülekezetnek megvan a maga históriája. A történetek arra jók, hogy segítsenek megérteni önmagunkat. Ugyanakkor inspirálnak is: elég csak a Homoród mente egyik falujának ifjúságára gondolni, amely az általa szervezett rendezvények bevételét arra fordította, hogy új harangot öntessen az első világháborúban megsemmisült helyett. Ez hitből fakadó, példaértékű cselekedet volt.

De a kötet, miközben a múltat idézi, a jövőre is rákérdez: miből élünk ma, mire építhetünk holnap? Lehet számvetésként olvasni a fogyó gyülekezetekről, de lehet bizonyíték arra, hogy mindig van tovább. Történelmünk tele van újramezésekkel, és ez arra emlékeztet, hogy Isten gondviselésében most is megvan a helyünk. Ahogy elődeink újjáépítették templomaikat, úgy nekünk is megvan a lehetőségünk, hogy időről időre megújítsuk közösségeinket. Azt tanácsolom, hogy a kötetet forgatva ki-ki keresse és találja meg azt a szálát gyülekezete történetében, amit tovább tud fogni a jelennek és jövőnek.

K. S.: Az egyik legmeghatározóbb tapasztalat a kisebbségi lét: gyülekezeteink évszázadokon át megtanulták, mit jelent unitárius hitükhöz ragaszkodni olyan környezetben, ahol nem a többség vallását gyakorolják. Ez különleges összetartozást és szolidaritást teremtett. Amikor a 18. században egyházunk léte forgott kockán, szállóigévé vált, hogy „úgy szeretik egymást, mint az unitáriusok”.

A források tanúsága szerint az üldöztetések és megpróbáltatások közös emlékezete szintén erős köteléket jelent. Ez az egymásra figyelés, egymás megsegítésének hagyománya végigvonul történetünkön. De nem csak a nehézségek tartják össze közösségeinket. Az együtt megélt ünnepek, a családi kapcsolatok, a közös szellemi örökség mind-mind hozzájárulnak ahhoz, hogy az unitárius egyház lelki egysége fennmaradjon.

Végző soron az egyházat valóban a gyülekezetek tartják meg. Ezek azok, amelyek nemzedékről nemzedékre továbbadják a hitet, éltetik a közösséget, és vállalják annak felelősségét, hogy az unitárius kereszténység megőrződjön a Kárpát-medencében.

Hálát adtak Szabó Árpád püspökért szülőfalujában

HADNAGY ÉVA

*Példa volt ő,
mércét, mérté-
ket hagyott
ránk.*

Tizenöt évvel halála után, 2025. október 4-én Városfalván megemlékezést tartottak Szabó Árpád, a Magyar Unitárius Egyház 30. püspöke tiszteletére. Zsúfolásig megteltek a kis templom padsorai. Az eseményen jelen voltak a néhai püspök családja és szerettei, a környékbeli lelkészek, teológiai oktatók, világi és egyházi előljárók, a helyi gyülekezet tagjai. Az ünnepi istentiszteletet Kovács István püspök, a Magyar Unitárius Egyház vezetője tartotta. Ünnepi gondolatai alapjául a Zsidókhöz írt levél 13. fejezetének 7. sorát választotta. Elmondta, ünnep ez az alkalom, hiszen 15 év távlatából a veszteség felsajlószerű érzése már eltompult, és a hála vette át a helyét azért, hogy Szabó Árpád ilyen gazdag, termékeny életutat járhatott be. „Az előttünk jártaknak köszönhetően vagyunk mi most itt a jelenben, nekik köszönhetően, velük együtt formálhatjuk a jövőt. Ez a mi emberi létünk gyönyörű dimenziója, hogy miközben mulandók vagyunk, mégis Isten lelkében és az ő akaratából jelenvalóan létezve maradunk.” Felidézte Szabó Árpád életútját: a városfalvi gyermekéveket, a székelykeresztúri gimnáziumi tanulmányokat, majd a teológiai képzést és az azt követő lelkészi, tanári, illetve püspöki szolgálatot. Bár a kolozsvári Házsongárdi temetőben pihen a főpásztor, itt van igazán otthon, hiszen innen vitte azt az útraválót, ami annyira meghatározta életútját. „Példa volt ő, mércét, mértéket hagyott ránk, ami hatal-

mas dolog” – vélekedett, majd megosztott a jelenlévőkkel néhány személyes élményt, közös szép emléket. „Ti vagytok a világ világossága” – ez volt az egyik kedvenc, legtöbbet emlegetett idézete. „A teológiai tanár a tudományok rideg üzenetén túl azt sugározta, hogy itt csak szenvedélyesen lehet és szabad élni és szolgálni, higgadtan. Mindig azt érezte az ember, hogy körülötte nyugalom van. Szabó Árpád professzor volt az, akivel emberileg szót lehetett érteni, aki jövőbeli munkatársként tekintett ránk.” Elmondta azt is, hogy püspökké 1996-ban választották, és 2008-ig töltötte be ezt a tisztséget, mindenhol jelen volt, ahol csak lehetett, és ezáltal is példaként szolgál a jelenlegi főpásztornak is.

Lőrinczi Botond helyi unitárius lelkész köszöntötte a jelenlévőket, kiemelten a néhai püspök családját. Hangsúlyozta, Szabó Árpád volt az, aki fényt vitt oda, ahol szívben, lélekben és elmében megvilágosodásra volt szükség. Megköszönte a néhai egyházvezető fiának, Szabó Árpádnak és feleségének, hogy kezdeményezték a megemlékezést.

Bíró Barna Botond, Hargita Megye Tanácsának elnöke városfalviként is köszöntötte az emlékezőket. Beszédében kiemelte, Szabó Árpád püspök által olyan ember hagyta építő kezének a

nyomát nemcsak a Magyar Unitárius Egyházon, hanem az erdélyi magyarságon és ezáltal a magyar nemzetén, aki emberileg, alkatilag városfalvi volt, akinek az emberi értékeit itt a szűkebb család, a szomszédok, de az egész faluközösség is építette. „Amikor utolsó útjára kísértük őt, akkor láthattuk csak igazán, hogyan vélekedtek róla. Vezető volt a vezetők között. A nehéz idők erős embert szültek és faragtak, ez az erős ember pedig hozzájárult, hogy ma könnyebb időt éljünk” – fogalmazott.

A beszédeket szavalat és dalok követték, majd leleplezték és megáldották azt az emléktáblát, amely a Magyar Unitárius Egyház 30. püspökének állít örök emléket a templom falán Szentábrahám Lomárd Mihály és Báró József mellett. A templomkertben Szabó Árpád püspök emlékére állított kopjafa megáldása előtt Kovács Sándor, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet rektora osztotta meg személyes emlékeit. Felidézte első találkozását a néhai püspökkel, aki akkor teológiai tanárként beszélgetett vele hivatásválasztásáról, azt az időszakot, amikor Szabó Árpád már tanárként és lelkipásztorként szolgált. Meghatottságtól átitatott szavai szerint a püspök nagy hatással volt a teológus nemzedékek nevelésére. A kopjafát Kovács István püspök és Solymosi Alpár, a Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkör esperese áldotta meg, majd elhelyezték az emlékezés koszorúit.

A kultúrházban a székelyudvarhelyi Boróka Néptánccsoport örvendeztette meg előadásával az egybegyűlteket, a szintén városfalvi származású Kelemen Erzsébet vezetésével, majd szertvendégség zárta a megemlékezést.

Kis falu nagy ünnepe

Az őszi hálaadás egybeesett falunk, Pipe, dokumentált fennállásának 700. évfordulójával. Orbán Sándor újonnan megválasztott gondnok szervezésével ez alkalomra megújult a templom és kultúrház környéke, így méltó helye volt bensőséges hálaadásunknak. A szószéki szolgálatot Varga Sándor nyugalmazott lelkész végezte, Márkos Hunor esperes mondott úrvacsorai ágendát, a kántori teendőket pedig a segesvári egyházközség énekvezére, Jenei Ildikó látta el.

Pipe jeles szülöttei meghívott előadókként érkeztek haza. Bálint Mihály nyugalmazott román tanár levéltári adatokat idézve beszélt falunk és unitárius egyházközségünk történetéről a kezdetektől a 20. század végéig. Adatait Fóris Géza volt pipei lelkész *Keresztény Magvető*-ben megjelent írásából merítette. Burus János nyugalmazott magyartanár nosztalgiával és a jövő iránti aggodalommal a költészet nyelvén kapcsolta egybe a múltat a jövővel. A múltba menni előremenetelt jelentene, ha lenne kinek...

Fontosnak tartom kiemelni azt, hogy szülőfalumban végzett szolgálatom idején, 2016 és 2022 között Magyarország kormányának támogatásával és az egyházi erdőből eladott fa árából a templomot újrafedtük, -vakoltattuk kívül, belül, a padlódeszkát kicseréltük, a padokat lekezeltek, újrafestettük. A négy évig tartó nagyívű munkálatok Orbán Vencel gondnok fáradhatatlan áldozatkészségével zajlottak az őt segítő kevés keblitanácsos közmunkájának köszönhetően. Így Pipe unitárius temploma teljes szépségében fogadta a faluból elszármazott és szép számban hazaérkező vendégeket. A kultúrházban közebed és élő zene tette feledhetetlenné az ünnepet.

| ORBÁN DEZSŐ

Balázs Antal

Októberben Sepsiszentgyörgyön, az unitárius templomban adták át a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetések. Egyházunk felterjesztésére Balázs Antal csehétfalvi fafaragó is a díjazottak között volt.

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy itt állhatok és a mindkettőnk számára oly kedves unitárius templomban mondhatok laudációt Balázs Antal – Anti bátyám – állami kitüntetésének átadásakor. Itt, ahol a maguk megszokott helyén vannak Anti bátyám kopjafái, melyek egyházunk, nemzetünk nagy eseményeinek állítanak emléket.

Balázs Antal 1936. január 1-én a Nyikó menti Csehétfalván – saját elmondása szerint nem született, hanem „lőtt”, mert a gyermek s a baj nem születik, csak lesz. Most azért vagyunk itt mindazok, akik ismerünk és szeretünk téged, Anti bátyám, hogy megcáfoljuk az ősi székely mondást és kimondjuk: bizony nem bajnak, hanem áldásnak lőttél. Általad – életutad és pedagógusi hitvallásod által is – értjük ennek a csavaros székely kijelentésnek a kulcsát: bizony sok bajjal, vesződéssel, törődéssel, vadhajítás-nyesegetéssel és szeretetteljes beoltással jár, míg a gyermekből családja, a falu és népe számára áldás lesz. Így alakította áldássá őt a család, a szülőfalu földje, temploma, ünnepei, a csehétfalvi és kobátfalvi elemi iskola, a székelykeresztúri tanítóképző, ahol a kollégiumhoz hasonlóan egy véka tudáshoz egy köböl erkölcsöt mértek. Kiváló tanárainak köszönhetően kibontakozhatott belőle a székely falu örökségét és kultúráját egész életében magas fokon képviselő ember. Kívül és belül: a székely harisnya, priccses nadrág, csehétfalvi szürke vagy barna pipáskabát (ujjas) nála a mai napig mindennapi, templomba járó viselet.

Emberfaragó, fafaragó, ünnepfaragó, közösségfaragó, lélekfaragó! A gyermekeket kérdezni tanította, ők nevezték el Bajuszkirálynak, így – mondja – ő Ceaușescu idejében is király volt. Szerinte a tanítónak az a dolga, hogy a rábízott gyermekekből embert faragjon, és ebben a tevékenységben „a jó szónak, de egy jókor jött tenyeresnek is jelentősége volt”. Ez volt pedagógusi, iskolaigazgatói, kultúraszervezői pályafutásának vezérfonala. 1996-ban ment nyugdíjba, akkor kezdett el igazán faragni. Ezernél több kopjafát faragott. Megfaragta például a híres

ÉN IS UNITÁRIUS VAGYOK!

unitáriusok, reformátusok, evangélikusok emlékkopjafáját, az 1848–1849-es hősök, a tizenhárom aradi vértanú, a világháborús hősök, 1956 hőseinek kopjafáit. De több tucat kopjafája van a bözödújfalvi kopjafaluban, a nyergestetői emlékhelyen, az Úz-völgyében, a különböző csaták színterein. Legutóbb a Gábor Áron-kopjafaterdőbe Sulyok Tamás köztársasági elnök megrendelésére faragott. Számos székely kaput is faragott, pl. Sepsiszentgyörgyre, Csehétfalvára, Szentivánlaborfalvára, Csólyospálosra.

Az ő kezében az élettelené vált fa ismét élővé válik. Szerinte a kopjafának fénye van, ami sokkal messzebb világít, mintha a fáját meggyújtánák, és így belülről melegít, közösséggé formál, nemzetté. Ezért faragja a véső a kezében nemcsak a fát, hanem a közösséget. Ezért énekel fél évszázada a Cantus Firmus vegyes karban, a Kriza János Unitárius Dalárdában, ezért szólal meg székely észjárással, ízes humorral szószólóként, ezért a mindent összeölelni, összehozni akaró barátság, ezért a közösségnek elajándékozott élet! Mert ez a végső célja mindenben: a lélekbe vésni a maradandót! A véső is olyan szépen, simogatóan hasít a fába, mintha az emberi lélekből simogatná ki a legszebbet. Ezért van minden! Anti bátyám, tőled tanultam: ha beszélsz, állj magasra, hogy lássanak, beszélj hangosan, hogy értsenek, és röviden, hogy szeressenek!

Bocsáss meg, ha kissé hosszabb lett ez a laudáció, de 88 évnyi életed áldásainak csak felemlítésére is jóval több idő kellene, minthogy szerethető maradjak. Egyházunk és nemzetünk nevében köszönöm szolgálatodat! Isten éltesen, és mondásod szerint: adjon erőt oda, ahol a legnagyobb szükséged van rá!

| KOVÁCS ISTVÁN

Rédiger Géza

Turul madár

*Turul madár messze, messze,
Várok düledékein, –
Ott gunnyaszt a hősök sírján,
Múlt dicsőség éjjelén.
Tépdelt szárnnyal napba nem száll,
Jobb időt és... szárnynövést vár.
Néz a szélső távolig.
Mint a költő, álmodik.*

*Hun királytól Pontusz-partig
Szállnak édes álmai.
Szíve lázong, mint a tenger
Hánykodó hullámai.
Aztán szárnya összecsattan,
– Gúnyos kacaj zúg e hangban –
Mintha szólana felém,
S én e hangot érteném.*

*Jó hegedős! Minek a dal?
Tedd le azt a hegedőt!
S a múlt idők emlékeit
Borítsd rá, mint szemfedőt...
Magyar érzés, honszerilem:
Idegen hang, – ösmeretlen.
Meg nem értik szent dalod,
Bátran abbahagyhatod!*

*Rég kiment már a divatból
Hegedősök éneke.
Lángra gyújtó, jó magyar dalt
Ma ugyan ki értene?!
Bécsben készül az a kóta,
Melyen zeng a magyar nóta,
Közös ügyes minden itt.
Más dal, más virág virít.*

(Péter Géza nyugalmazott tanár,
Rédiger Géza ükunokája
szíves közlése)

Könyvajánló

Szigeti Molnár Dávid és Deme Kamilla szerkesztésében látott napvilágot Budapesten 2025-ben *Az élet átültetett fája. Unitárius Apokalipszis-beszédek a kora újkorból* című kiadvány, amely a kora újkori unitárius prédikációirodalom erdélyi és magyarországi történetét vizsgáló kutatócsoport és a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet közös vállalkozása.

Gyönyörű 17. századi angliai himzett textilen látjuk az élet fáját a borítón. A kiadvány a kolozsvári Akadémiai Könyvtárban őrzött unitárius kéziratanyagból közöl apokalipszisbeszédeket. E prédikációk az új Jeruzsálem folyóját, az élet fáját és gyümölcseit allegorikusan magyarázzák, miközben erkölcsi tanítást nyújtanak. A teológia iránt érdeklődőknek és a nem szakmabeli olvasóknak egyaránt izgalmas olvasmány lehet ez a 17. századból átmentett, az istenes életre buzdító lelki kalauz!

| U. K.

Horizontra futó árnyék

RÁCZ NORBERT ZSOLT

A halál az emberi élet részévé válik. Árnyék-ként mellénk szegődik.

November elején fénnel telnek meg a temetők. Ezer gyertyaláng tükrözi az őszi égen táncoló csillagokat és a sírok mellett mélyebb a sóhaj, elevenebb az emlékezés. Ki nem mondott, illetve elhamarkodottan odavetett szavak keserűsége keveredik el ezekben a hiánnyal és avarságú elmúlással. Ilyenkor súlyosabbak a szavak, vagy tisztábbak, jelentőségteljesebbek, mint máskor. Ilyenkor világosabb a tekintet, lassabban, de elevenebben dobban a szív. S talán ilyenkor a halottak is közelebb úsznak kicsit az élet partjához. Emlékekből köszönnek vissza, hangjukat hordja az őszi szél, mosolyuk villan a gyertyalángban, még a kő is élőbb egy kicsit. S persze, ilyenkor az élő is az elmúlásra gondol.

Halandóságunk tudata, az élet mulandó mivolta ránehezedik a vállunkra, és mélyebbre nyomja a bakancs talpát a novemberi sárba. Eljön egy pillanat, egy ugyanolyan november, mint ez, amikor megint étellel és fénnel telik meg a temető, de én már nem leszek. Eljön, s nincs is oly messze! Legtöbb egy évszázad, még annyi se, és mindazok, akik e lapot kezükben tartják, búcsút intenek e földi tereknek. De utánunk minden biztonnyal egykedvűen váltakoznak majd az évszakok: telekre tavasz válaszol, az őszi novemberi sóhajok ugyanúgy elsuhanak az éjszakába, gyászos, könnyes tekintetekben tükröződik az ég, és mi már nem leszünk, hogy az évszakok és jeles napok ritmusára járjuk élettáncunkat. Talán egy fejfa mellett ugyanúgy fognak mások gubbasztani, ahogy most mi állunk meg a no-

vemberi nyirkosságban. De mi már nem leszünk. Legalábbis e földön már nem...

Halandóságunk tudatáról sokan írták, hogy életünk végső kérdései közül a legnagyobb, a legijesztőbb. Sőt, sokak szerint e tudat, a mulandóságé, formálja gondolatainkat, tölti el kreatívvá édesedő szorongással a létünket. S persze e tudat kölcsönöz értéket minden pillanatnak, amit e világ szemlélésével tölthetünk. A vallás egyik alapvető feladata egyben e mulandóság megtapasztalásának a rendszerezése, végső soron a legfőbb válasz megtalálása a legfőbb kérdésre. Úgy tűnik, e mulandóság tudata egybekapcsolódik a jó és rossz ismeretével. A Biblia első lapjain, miután az első emberpár eszik a tiltott gyümölcsből, önnön meztelenségük megtapasztalása után megtapasztalják az elmúlás, pontosabban önnön halandóságuknak tényét. „Bizony por vagy, és vissza fogsz térni a porba” – mondja az Úr Ádámnak és minden leszármazottjának. Itt nem is annyira az isteni büntetés szólal meg, mint az emberi tudat eszmélése. Ádám teremte-

sénél fogva halandó, de öntudatra ébredése után immár tudatában is van e mulandóságnak.

A büntetés nem közvetlen isteni beavatkozás, hanem a tett következménye, a tudással együtt jár tehát a létfelismerés, aminek része a halandóság is.

Innentől a halál az emberi élet részévé válik. Árnyékként mellénk szegődik, s hiába futnánk, velünk rohan végig az életen. Néha mögénk kerül, és nem veszünk tudomást róla, máskor élénk tornyosul, megnyúlik, át a téren és időn, át a horizonton a végtelen ismeretlen felé. Ám álljon bárhol, mögöttünk vagy előttünk, ott lesz e tudat, hogy emlékeztessen.

A halál nem az élettel ellenkező fogalom, hanem az emberi élet része, mint a születés, a gyermekkor, a szerelem, az ünnep, a munka, a bűn, a fáradság, az öröm, a gyász, a nyugalom és a pezsgés. Talán csak e mostani korunk igyekszik száműzni, tabuvá tenni az elmúlást, elrejtve megannyi rendszer és ki nem mondott szó mögé. Próbálkozzon bárhogya is a mai ember, a halál, a mulandóság árnyéka előmászik gondosan felépített létünk repedésein és emlékeztet tényszerűségéről.

Mivel a halál az élet része, így sem elkerülni, sem nemlétezővé tenni nem lehet. Jobb megba-

rátkozni vele – nyilván nem keresni, üldözni, akarni, hanem pusztán elfogadni létét mint az élet velejáróját. Nem mint ijesztő fenevadat, hanem mint logikus és harmonikus folytatását annak, amit életnek nevezünk. Ha sikerül elérni e felfogást, elfogadni a mulandóság árnyának jelenlétét, talán még az emberi szív is nyugodtabbá válik, hisz tudja, percek meg vannak számlálva. A piciny csecsemő összeszorított markából már peregnek kifelé a percek, mindaddig, míg az öregember göcsörtös ujjai közül az utolsó is kipottyan. Ám mivel ilyen értékes az idő, egyáltalán nem mellékes, hogy mivel töltjük ki!

A perc tégely csupán, de élettel, lényeggel az ember tölti meg! Feladatunk pedig nem lehet egyéb, mint az, hogy az élet poharakat tiszta fénnel töltsük meg, amitől ragyogóbb lesz e világ. E fény pedig nem más, hanem életünk milyensége. Az igaz, szabadságra törekvő, jó szándékkal élő, másokat szerető, derűs ember pillanatai fénné nemesednek, olyan világossággá, amit nem tud elnyelni sem a novemberi este, sem a sírhant, sem az anyaföld, mert természetük nem anyagi. E létfény megmarad azután is, hogy az elmúlás árnya bekebelezi testi mivoltunkat. Tetteink világossága ragyog tovább.

A novemberi nyirkos estében, amikor sóhajtvá állunk meg egy-egy sírhant mellett, jusson eszünkbe a gyertyák fényénél észrevenni az elmúlt emberek életfényét, amint körülöttünk, talán belőlünk, ragyog. Jussanak eszünkbe elhunyt szeretteink tettei, világossága! Vegyük számba saját életünket is! Ismerjük fel önnön halandóságunknak tényét és igyekezzünk úgy élni, hogy utánunk világosság maradjon azok számára, akik egy idő múlva sírjaink mellett megállnak.

Kórházlelkészi szolgálat

**Kolozsvár
Bodor Piroska**

telefonszám: 0740 634 723
e-mail: bodor.piroska@unitarius.org

**Marosvásárhely
Pavelka Attila**

telefonszám: 0723 515 921
e-mail: pavelka.attila@unitarius.org

**Sepsiszentgyörgy
Buzogány-Csoma Csilla**

telefonszám: 0742 512 574
e-mail: buzoganycsoma.csilla@unitarius.org

**Székelyudvarhely
Sipos Mónika Rebeka**

telefonszám: 0757 345 367
e-mail: sipos.monika@unitarius.org

A cselekvő szeretet szolgálatában – gondviselés-vasárnap Székelykeresztúron

Immár hagyománnyá vált, hogy az őszi hálaadást megelőző vasárnapon a gondviselés vasárnapját ünnepli a Székelykeresztúri Unitárius Egyházközség. A kezdeményezés célja, hogy reflektorfénybe helyezze a gyülekezetben végzett cselekvő szeretetet, amelyen keresztül Isten gondviselő és megtartó ereje válik meg tapasztalhatóvá.

Az idei év témája az önkéntesség volt. Hálát adtunk a Teremtőnek mindazokért, akik önzetlenül tevékenykednek a közösség életében; imádkoztunk a mindennapi szolgálathoz szükséges erőért; közösen gondolkodtunk arról, miként fordulhatunk egymás felé, hogyan segíthetjük és építhetjük együtt gyülekezetünket.

Az ünnepi istentisztelet szolgálatát Vagyas Attila, a Gondviselés Segélyszervezet alelnöke végezte. Prédikációjában és az azt követő előadásában személyes élményein keresztül beszélt az önkéntesség erejéről. Rámutatott arra, hogy az önkéntes szolgálat nem csupán a rászorulóknak jelent segítséget, hanem a segítők szívét is gazdagítja, örömet ad, növeli az önbizalmat, fejleszti az empátiát, elmélyíti a hála érzését és hozzájárul a lelki rugalmasság, az alkalmazkodóképesség fejlődéséhez.

A gondviselésvasárnap jó alkalmat teremtett arra is, hogy a gyülekezet tagjai saját nézőpontjukból osszák meg gondolataikat az önkéntességről, de felszólalt Györgyi Réka, az Erdélyi Ifjúsági Egyesület, Fogarasi Nóra, az Ifjúsági Egylet, valamint Deák Réka, a Gondviselés Segélyszervezet székelykeresztúri irodájának vezetője is.

A közösség az alkalom által hitében erősödött, hiszen Isten szeretete sokszor a testvéri segítségben, az egymásért vállalt áldozatban válik láthatóvá. Hálas köszönet illeti a Székelykeresztúri Unitárius Egyházközséget, amiért mindenben mellénk állnak, és együtt munkálkodhatunk Isten országának megvalósulásáért. Adjátok Isten, hogy a gondviselésvasárnap üzenete tovább éljen szívünkben, és szolgálatunk által mások is meg tapasztalhatják a szeretet, a hála és az önzetlen segítség örömeit.

SZERETETSZOLGÁLAT

Hagyomány, közösség és öröm – szüreti bál a Gondviselés fiataljaival

A Gondviselés Segélyszervezet székelykeresztúri irodája a hagyományhoz híven idén is megszervezte a szüreti bált a sérült fiatalok számára, együttműködve a Súlyosan Fogyatékos Gyermekek Elhelyező Központjával és a Három Galamb Egyesülettel.

A fiatalok számára különösen fontos a hagyományok ápolása. Ezt hétről hétre a néptáncoktatásban is megélik, és amelynek csúcspontja évről évre a szüreti bál. Már hetekkel az esemény előtt izgatott készülődés veszi kezdetét: sokszor kérdezik, „mikor ünnepeljük a szüre-

tet?” Napokkal a bál előtt előkészítik népviseletüket, kifényesítik csizmaikat és lelkükben is az ünnepre hangolódnak.

A hagyományos felvonulás során szekerekkel és zenészekkel jártuk be Székelykeresztúr utcáit – énekszóval, jókedvvel és büszkén hirdetve: itt vagyunk, mi is ennek a közösségnek a tagjai vagyunk és együtt készülünk az ünnepre! Örömmel láttuk, hogy nemcsak mi mosolyogtunk, hanem azok is, akik útjuk során találkoztak velünk – hiszen a nevető, vidám csőszök látványa mindenkinek ünnepet varázsolt a szívébe. A szekerezést követően az unitárius egyházközösség filagóriájában folytatódott a mulatság. Az asztalokon friss szőlő, házi sütemények, zsíros kenyér és meleg tea várta a résztvevőket. A tánc és a közös éneklés után testben elfáradva, de lé-

lekben feltöltődve tértünk vissza a hétköznapiakba.

Hálás köszönet mindazoknak, akik idejüket, erejüket és szeretetüket nem sajnálva hozzájárultak az esemény megvalósulásához – a fogatosoknak, a zenészeknek, a nevelőknek és a szülőknek. Külön hálával tartozunk a Székelykeresztúri Unitárius Egyházközösségnek a szép és otthonos helyszín biztosításáért. A Gondviselés Segélyszervezet számára fontos ez az alkalom, ugyanis egyértelmű, hogy a hagyomány, a közösség és az öröm egymást erősítve teszik szebbé a mindennapokat, és a közös élmények által Isten szeretete is láthatóvá válik.

| DEÁK RÉKA

Régi konfirmálások Szentivánlaborfalván

*Úgy tért be
takaros kis
szobájába, hogy
rápillantott
ezekre a
fotókra.*

FERENCZI MÁRIA-MAGDOLNA

Zsigmond Mária barátnőmtől kaptam kézhez a napokban nagynénje, Zsigmond Rózsika (Szentivánlaborfalva, 1920 – Sepsiszentgyörgy, 1994) konfirmálási emlékfüzetét 1934-ből. Nemrég Szentivánlaborfalván, Bagoly Béla szülői háza szobájának falán megpillantott régi fotóktól homályosodott el látásom. Középen idős Bagoly Béla és menyasszonya, Irma esküvői képe (1946) áll. Alatta a két fiúk, Béla és László ifjúkori képe. A baloldali konfirmációs fotó 1964-ből, rajta Márkos Sámuel, Bagoly Béla, Földes Béla, Korodi Zsófia, Benke Zoltán, Kiss Géza. Édesapám, Nagy Zoltán, aki 1952 és 1991 között szolgált e faluban, középen széken ül. A jobboldali, 1961-ben készült fotón Nagy Zoltán lelkész, Bagoly László, Berde Ferenc áll, Kakas Anna, Korodi Erzsébet, Berde Piroska ül. Meghatódok és elmerengek. Ez a házaspár, Balog Béla és Irma nap mint nap úgy tért be takaros kis szobájába, hogy a falon rápillantott ezekre a fotókra. Fontosak voltak az életünkben bekövetkező, meghatározó pillanatok, fotók, képek.

Az én konfirmálásom 1968-ban volt. Minden pillanatára szeretettel emlékszem vissza. A féltve őrzött fotón az akkori esperes, Ürmössy Gyula és a brassói lelkész barát, Májay Andre mellett Berde Lenke, Nikula József és Téglás, született Bordás Janka látható. Jobbról Ürmössy Gyula esperes úr áll. Lelkész édesapámtól, Nagy

Zoltántól balra Zsigmond Mária, jobbról jómagam.

A konfirmációra való felkészítés egy évvel hamarabb megkezdődött. Megtanultunk minden kérdést, imát. Igaz, egy héttel azelőtt már valahogy ugyanazokat a kérdéseket kaptuk, de ez „titok” volt. Az ünnepi, díszes és telt ház asztalra új ruhát, cipőt kaptunk. Az enyémet édesanyám kötötte. Most már tudom, hogy anyagi okokból varrta, kötötte, horgolta ő ruháinkat, hiszen papnétársaihoz hasonlóan 1958 és 1968 között tíz évig nem taníthatott... Az ünnepi istentisztelet, a hitbéli bizonyoságtétel megerősítése, a szívünkre tett kézzel kimondott fogadalmatétel felhatalmazott az úrvacsora vételére. Tagjai lettünk az anyaszentegyháznak.

„Hiszem, vallom egy az Isten” – szólt ajkainkon. Májay tiszteletes úrtól énekeskönyvet kaptam ezzel a bejegyzéssel: „Magdikának konfirmációja napján, szeretettel, Bandi bácsi. Brassó–Szentivánlaborfalva, 1968. július 7.”

Mérföldkő mindannyiunk életében konfirmációnk, hitünkről tett vallomás, örök szép emlék. A fotók közösségek, kortársak emlékei a múltból – őrizzük szeretettel, tisztelettel!

Nyári emlékek nyomában

SZÉLES LÁSZLÓ

*Helyén van a
szívetek, mert
igazi társak
voltatok.*

„Vége van a nyárnak, hűvös szelek járnak...” – írta Móra, és valóban, észrevétlenül támadtak hűvös szelek jelenünkben is, hisz még elevenen élnek bennünk a nyári rendezvények emlékei. Mielőtt belépnénk ugyanabba az ODFIE-s patakba (persze, hogy épp ugyanabba nem lehet), elevenítsük fel együtt a magunk mögött hagyott időszakot. Talán elő tudjuk hívni memóriánkból azokat a mozdulatokat, amelyekkel a nyár elején összehajtogatunk csomagunkat. Lehet, hogy várfalvi gyermek- vagy mozgó konfirmandustáborba indultunk, lehet, hogy ODFIókára, akár Kapocs családotáborba, Tusványosra, vagy épp az ArtZ Összművészeti Találkozóra igyekeztünk. Aki mindezt egyetlen, néha ki-kimosott csomaggal járta végig, annak bizony jár a piros pont. Az ODFIE önkéntesei ennyi helyen vártak titeket, kedves fiatalok, és örömmel állapíthatjuk meg, hogy ti jöttetek. Volt tehát, akit várunk.

Az általunk szervezett rendezvények mindegyikén súroltuk a túljelentkezés szintjét, és olyan papás-mamás elégedettséggel töltött el bennünket, hogy az ODFIE tagjai igazi fiatalok. Nekünk, a kissé régebbi fiataloknak már meg kell erőltetnünk magunkat, hogy értsünk benneteket. Ezzel egy időben ki merjük jelteni, hogy helyén van a szívetek, mert igazi társak voltatok. A folyamatosan megújuló, új elvekre alapozott rendezvényeket nyitott szívvel, a „Nem is így szoktuk...” zúgolódása nélkül fogadtátok. Valóban, sok minden nem úgy történt, ahogy szoktuk, és készüljetek fel, ezután is úgy lesz.

Egyletünk közös öröksége, legrégebbi, legtöbb kiírást megért rendezvényünk az Unitárius Ifjúsági Konferencia (UIK). E sorok írásakor még zajlik a bejelentkezés. Mikor megjelenik a cikk, már az utóhatásokról fogunk beszélni, de engedjétek meg, hogy röviden vázoljam a megújult konferencia elméleti hátterét. A tavalyi évvel kezdődően határozta el a szervezőcsapat, hogy a sokat emlegetett konferencia igazi konferencia legyen, hogy a program ne kizárólag abból álljon, hogy a jelenlévők neves szakemberek előadásait hallgatják, hanem egyfajta diákköri konferenciává alakítsuk, amelyre a részt vevő fiatalok saját kutatásaik alapján írt esszékkel és ezek prezentációival jelentkezhetnek. Az így elgondolt rendezvényt megfűszereztük csipetnyi kulturális programmal, a tudományos munkát és annak bemutatását segítő kerekasztal-beszélgetésekkel. Így született meg a 46. és 47. UIK, amely organikusan, folyamatosan fejlődik, hogy mindenkor küldetését, az ifjúság nevelését a lehető legteljesebben, Isten kusza útjait kereső fiatalok támogatása által tudja betölteni.

Mi, a résztvevők és szervezők hisszük, hogy van szépsége a tudományosságnak, az abban való elmélyülésnek. Lehet, hogy egy-egy kutatás csak a kutatónak szerez örömet, de ne felejtjük, hogy a nagy egészet darabjaiban tudjuk csak megismerni, ebben pedig minden kis rész ugyanannyit számít.

Egyházunk hírei

Összegyűltek az unitárius hívek Szejkefürdőn

Szeptember 13-án, szombaton mintegy 1300 unitárius és érdeklődő érkezett a XXVI. Szejkefürdői Unitárius Találkozóra. Az ünnepélyes felvonulást a Székelyudvarhelyi Huszárezred, a Lőfő Lovasudvar és a Homoródalmási Fúvósok

vezették, majd Kovács István püspök köszöntötte az egybegyűlteket. A vándor kopjafa idén a Székelykeresztúri Egyházkörhöz került, az úrvacsorás istentiszteleten ifj. Szombatfalvi József szolgált, a közös éneklést a Dávid Ferenc Vegyes Kar tette ünnepivé. A gyermekszatór, a nőszövet-ségi és a lelki sátor közösségi térként várta a résztvevőket, az adományokat az alsóboldogfalvi templom felújítására ajánlották fel.

Délután Orbán Balázs síremlékénél tették tiszteletüket az egyházi és világi képviselők. A találkozó megerősített abban, hogy Szejkefürdő az unitárius összetartozás élő jelképe.

Beiktatták Szakács György lelkész Marosvásárhelyen

Szeptember 14-én ünnepi istentiszteleten iktatták be hivatalába Szakács Györgyöt, a Marosvásárhelyi Bolyai téri Unitárius Egyházközség új lelképásztort. Prédikációjában a hit állhatatosságáról és a templom közösségformáló küldetéséről szölt. Kovács István püspök igei gondolataiban arra hívta fel a figyelmet, hogy a kimondott szó lelki örökségként él tovább, „élő kövekként” építve a közösséget. Fazakas Lajos Levente es-

peres adta át a szolgálat jelképeit – a Bibliát, a pecsétet és a templom kulcsát –, ezzel megerősítve az új lelkész elköteleződését. A gyülekezet, a testvérfelekezetek és a lelkészársak köszöntései, illetve Molnár Tünde-Erzsébet orgonajátéka és a Tiberius vonóshármas előadása tették teljessé az ünnepi alkalmat.

Gyergyószentmiklóson beiktatták Lőrinczi Alpár János lelkész

Szeptember 21-én tartották a Gyergyószentmiklósi Unitárius Egyházközség lelkészbeiktató istentiszteletét, amelyen Lőrinczi Alpár János hivatalosan is átvette szolgálatát. Az ünnepen jelen volt Kovács István püspök, valamint lelkészársak, teológiai barátok és a gyülekezet tagjai, akik együtt adtak hálát az új szolgálat kezdetéért. A püspök Ézsaiás próféta szavait idézve erősítette a közösséget: „Ne félj, mert én veled vagyok!” A beiktatott lelkész prédikációjában arról beszélt, hogy a gyülekezet és a lelképásztor közös útja Isten valóságának keresése és megélése. A gyergyószentmiklósi közösség számára ez az ünnep a hitben való megerősö-

dést, a remény és az összetartozás megélését jelentette.

Kófty Magdolna hűséges szórványszolgálatát díjazták

Szeptember 24-én Kolozsváron adták át a nemzeti ünnep alkalmából adományozott magyar állami kitüntetések. Az unitárius egyház javaslatára Magyar Arany Érdemkereszt elismerésben részesült Kófty Magdolna, a vajdahu-

nyadi unitárius gyülekezet gondnoka, nyugalmazott fizikatanár. A díjazottat Koppándi Zoltán unitárius lelkész laudálta.

Kófty Magda pedagógusi, közösségépítő és hitéleti munkássága a szórványban élő magyarság megmaradásának élő példája.

Hálaadás és imaházépítés Szatmárnémetiben

Szeptember 28-án az Észak-Nyugat Erdélyi Unitárius Szórványegyházköztség hívei Szatmárnémetiben tartották őszi hálaadó istentiszteletüket. A találkozóon Szilágy, Szatmár és Máramaros megyék unitáriusai adtak hálát az elmúlt év áldásaiért. Az idei hálaadás különös öröme, hogy

megkezdődött a szatmárnémeti imaház építése. Kovács István püspök az ünnep alkalmával megtekintette az építkezést, és egyházi beszédében hangsúlyozta: „a szórványban is van jövő, van, akiért dolgozni.” Az úrvacsorai szolgálatot Pálffy Anna Mária lelkész végezte. A gyülekezet jelképes ajándékokkal köszönte meg a támogatók munkáját.

Új elnökséget választott az ULOSZ

Az Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége (ULOSZ) szeptember 29–30-án tartotta őszi konferenciáját és közgyűlését Székelykeresztúron, a Barátság Házában. Az alkalom lehetőséget adott arra, hogy az egyház vezetése kifejezze megbecsülését a huszonöt éve szolgáló lelképászorok felé: az Ezüst Palást díjat ebben az évben Fekete Béla, Máté Ernő, Molnár Attila és Tódor Csaba vehette át. A közösség köszöntötte a szolgálatba frissen belépő lelkészeket is, Demeter Ágnes, Lőrinczi Zsófiát, Szabó Esztert, Szilágyi Alpárt és Vidám Líviát.

A programhoz tartozó istentiszteleten Vida Rozália végezte a szolgálatot. A tisztújítás is fontos mozzanatát képezte a közgyűlésnek. A három évre megválasztott új vezetőség a következő: Kis Zsuzsanna elnök, Lőrinczi Levente titkár, Péterfi Ágnes pénztáros.

325 éves a magyarsárosi harangláb

Október 4-én hálaadó istentiszteleten ünnepelte a magyarsárosi unitárius gyülekezet a 325 éves haranglábát, a közösség hitének és kitartásának élő jelképét. Az ünnepi szolgálatot András Benedek, a Magyar Unitárius Egyház főjegyzője végezte. Molnár Attila helyi lelkész és Dezső Szabolcs gondnok a fatorony történetét és a közösség áldozatvállalását idézték fel. A 33 méter

magas harangláb a 17. század mestereinek keze nyomát őrzi, s az idők során többször is megújult – legutóbb 2020–2021 között. A templomkertben emléktáblát avattak, melyet Tóth Gyula tanító faragott.

Hálaadás a homoródszentpáli templomban

Október 5-én hálaadó istentiszteleten ünnepelte Homoródszentpál unitárius közössége temploma felszentelésének 180. évfordulóját. Az ünnepi szolgálatot Kovács István püspök végezte, aki a 127. zsoltár szavaira építve emlékeztetett: „Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők.” Tőkés-Bencze Zsuzsanna lelkész felidézte a templom történetét: az 1844–45 között emelt klasszicista épület gótikus elődjét váltotta fel, amely már 1333-ban szerepelt a pápai tizedjegyzékben. Az évfordulóra készült emléktáblát

Kovács István püspök áldotta meg, a gyermekek műsorral, a meghívott vendégek pedig köszöntőkkel tették ünnepivé az alkalmat. A rendezvényen dr. Gidó Csaba történész az esperesi levéltár rendezéséről tartott előadást.

Főtanácsi ülés Homoródalmáson

A Magyar Unitárius Egyház legfőbb döntéshozó és felügyelő testülete, a Főtanács, 2025. október 10–11. között Homoródalmáson ült össze. Szabó Adél kálnoki lelkész szószerű beszédében a hitvallás és a biztonságtétel bátor megélésére hívta az istentisztelet résztvevőit. Kovács István püspök köszöntőjében a 127. zsoltárt idézte, rámutatva: „Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők.” Perczel László, Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusának konzulja köszöntőbeszédében hangsúlyozta: hosszú évek óta szolgál Székelyföldön, ahol „a hit és a hagyomány erős falakat emelnek, ugyanakkor jelen

van a gondolkodás szabadsága is”. Kiemelte, hogy az unitárius közösségekben a méltóságot, a csendes és szívós tartást tiszteli, s arra bízta, hogy „a zűrzavaros világban is halljuk meg a tiszta hangokat”.

Csete Árpád homoródalmási unitárius lelkész a templom építésének történetét felelevenítve a közösség erejére hívta fel a figyelmet: a templom egykori építőinek ihletet adott a közös munka, s ez az ihlet nem veszett el, hanem továbböröklődött a következő nemzedékekre. A Főtanács rendes ülésének ünnepi gáláján Farkas Emőd és Sándor Krisztina főgondnokok tolmácsolták a kitüntetettek méltatását, az okleveleket pedig Kovács István püspök adta át.

TISZTELETBELI CÍMEK

Kolozs-Tordai Unitárius Egyházkör: Pálffy Miklós tiszteletbeli keblitanácsos (Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközség); Borbély István tiszteletbeli keblitanácsos (Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközség).

Marosi Unitárius Egyházkör: Csécs Albert tiszteletbeli gondnok (Nyáradgálfalvi Unitárius Egyházközség).

Küküllői Unitárius Egyházkör: Nagy Ferenc György tiszteletbeli egyházköri felügyelőség-gondnok (Küküllői Unitárius Egyházkör).

Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkör: Pál Ákos tiszteletbeli keblitanácsos (Székelyderzsi Unitárius Egyházközség); Csukor Dezső tiszteletbeli keblitanácsos (Székelyderzsi Unitárius Egyházközség).

Magyarországi Unitárius Egyházkerület: Sepsi-Kovács Éva tiszteletbeli gondnok (Bartók Béla Unitárius Egyházközség).

KERÉK ÉVFORDULÓT ÜNNEPLŐ, NYUGALOM- BA VONULT LELKÉSZEK

Kilencvenéves: Lőrinczi Károly; hetvenéves: Balázs Sándor, Sándor Botond Alpár, Kiss Alpár Kálmán.

KIEMELKEDŐ EGYHÁZI TELJESÍTMÉNY

Valláserkölcsei és nevelési munka terén kiemelkedő egyházzszolgálati teljesítmény: dr. Czire Szabolcs lelkésznek.

Gazdaság/gazdálkodás terén kiemelkedő egyházzszolgálati teljesítmény: a Culina Nostra munkaközössége; Balázs András, ügyvezető; Király Botond, ügyvezető-helyettes; valamint Fogarasi Róbert János rendezvényszervező részére a 15 éven keresztül kifejtett tevékenységéért.

Oktatási munka terén kiemelkedő egyházzszolgálati teljesítmény: Kiss Tünde nyugalmazott tanfelügyelő asszonynak a marosvásárhelyi oktatás támogatása érdekében kifejtett több évtizedes tevékenységéért.

Szórványmunka terén kiemelkedő egyházzszolgálati teljesítmény: Illyés Kálmán részére, a Zsil-völgyi Unitárius Társegyházközség lupényi gyülekezet gondnokaként kifejtett közösségszolgálatáért.

Szeretetszolgálat terén kiemelkedő egyházzszolgálati teljesítmény: Erdő-B. Vilmos részére, a Gondviselés Segélyszervezet Brassó megyei fiókszervezetének létrehozásában és működtetésében kifejtett tevékenységéért; a Nyárádszentmárton-Csíkfalvi Unitárius Egyházközség részére, a szeretetszolgálat területén megvalósított tevékenységeiért.

Nőszövetségi munka terén kiemelkedő egyházzszolgálati teljesítmény: Konrád Tünde és Péterffy Enikő részére az Unitárius Nők Országos Szövetsége keretében kifejtett több évtizedes munkásságukért.

Az ünnepi műsorban közreműködött a homoródmási Almamag gyermekkórus, valamint Sorbán Enikő népdalénekes, a gyülekezet kántora. A galát Geréb Erika orgonajátéka zárta.

Beszámoló az IARF európai regionális konferenciájáról

Szeptember 11–14. között zajlott a németországi Offenbach városában az International Association for Religious Freedom (IARF) nemzetközi szervezet európai régiójának konferenciája a németországi szabadelvű mozgalom 180., az IARF fennállásának 125. évfordulója alkalmából. A konferencia fő témáját (*A vallásszabadság és tolerancia határai*) több hónapos egyeztetési folyamat során jelöltük ki. Seyran Ates török–kurd felmenőkkel rendelkező ügyvéd, emberjogi aktivista kritikus hangot üt meg a bevándorló muszlim közösségekkel szemben, emiatt állandó célpontjává vált a szélsőséges iszlamista szervezeteknek. Előadásában főként saját életéből, ügyvédi gyakorlatából hozott példákkal világította meg a téma érzékenységet. A nagy előadást a témához kapcsolódó kisebb felvezetések egészítették ki, így Rác Norbert kolozsvári lelkész online mutatta be a vallásszabadság eszméjének fejlődését az európai civilizációban, míg Kurt Bangert német teológus a liberális teológia kialakulását vázolta. Dr. Esther Suter az IARF-nek az ENSZ-ben végzett munkájáról beszélt. Gabriela Frey az Európa Tanács munkatársaként volt jelen a buddhista közösségek képviseletében. Sor került az IARF európai és közel-keleti régiójának tisztújító közgyűlésére. Jómagam titkári megbízást kaptam a következő két évre. A sikeres és tartalmas eseményt megtisztelte jelenlétével dr. George Williams professzor, az IARF elnöke. Köszönet illeti a szervező gyülekezeteket, Pascal Schilling offenbachi lelkészt, Lukasz Liniewiczet, Lucie Meijert, Gudrun Hahnt és mindazokat, akik hozzájárultak a konferencia sikeréhez. Köszönet a Magyar Unitárius Egyháznak is támogatásáért.

| NAGY ADÉL

Barangoló Isten országában

SZOMBATFALVI ETELKA

Kedves Gyermekek!

Képzeljétek el, hogy egy napsütéses, mégis kissé csípős reggelen kis csoportok indulnak el a dévai vár felé. A domb aljában gyülekeznek az emberek. Mindenki kicsit fáradt a hosszú úttól, de az ismerős arcok, a kedves üdvözlések és a közös cél, amiért összegyűltek, erőt és reményt adnak. A fáradtság lelkesedésre vált, és együtt indulnak fel, a dévai vár felé vezető úton. A zarándokút más, mint bármelyik hétköznapi séta. Nemcsak kapaszkodunk felfelé a meredek dombon, hanem szívünkkel és lelkünkkel is lépéseket teszünk. Előrehaladva a test talán elfárad, de gondolataink egyre közelebb kerülnek a múlt emlékeihez és a jelenben is élő hithez. Dávid Ferenc azt tanította, hogy Isten egy és hogy mindannyiunkban ott él szeretete. Nem félt vállalni a hitét, sem megfogalmazni gondolatait. Bátran hirdette azokat és vállalta az akkori világban az ezért járó kegyetlen következményeket. Azért jövünk el ide, dévai várbörtönéhez minden esztendőben.

Hosszú évszázadok teltek el, és a közösség, amelyet ő alapított, sok utat bejárt. Ez a novemberi zarándokút összetartozásunkat erősíti. Minden erőnk feletti megtett lépés az emlékezésre hív, és minden megállásban ott van egy imádság, az egy örök igaz Istenbe való kapaszkodás. Arra bátorítalak, ha tehetitek, vegyetek részt egy ilyen dévai zarándoklaton. Ne feledjétek, hogy a hit útja nemcsak felfelé, hanem befelé is vezet: a szívetek mélyére!

Feladat

Segíts a kis zarándokoknak feljutni Déva várába, Dávid Ferenc emlékhelyéhez! Vágd ki és illeszd össze a kis négyzeteket, hogy a végén teljes képet kapj!

Amarilliszféle hagymás díszvirág		Papír- pénzei		Külön- vált, elhasadt		Ingázás szakasza!		A közeli helyre tesz	ODFIE-történet 140 éve alakult meg a Dávid Ferenc Egylet, melynek elnöke ... (1.) , titkára ... (2.) , alelnökei pedig ... (3.) és ... (4.) voltak.		
Pépszere- rű gabo- naétel	3.	Szintén ne		Tároló- doboz				Arrafele!			
Vérerek összes- sége				Oldat adagja!							
A vicc lényege!		Türk nép volt						Deszka- ácsolat		2.	B
		Föld- golyó						Csúcstel- jesítmény	Nyáját hajt		
Megter- méke- nyitett petesejt						Termény- begyűjtő					
				Új szint vegyít		Alap- szófaj					
Pofon				1.							
Rajzoló- asztalra került!			Bagózni kezd!			Francia kártya színe					
Három- ból egy!			Tokió rég neve			Szabadít					
Éberség, eszmelet	4.	Német város		R							S
						A kert közepe!		A szélein lebeg!			
						Régivé válík		Kicsi Orsolya			
Fonalte- kerő hen- gerrel felszerelt					Előtag: bel(ső)- Moziban található!			Könny- csepp!			
			O ... mio (sláger)					Idős hölgy			
			Német Henrik					Fejetlen úrnó!			
Pintyfélé madár								Elismer- ten híres			
Kissé átnevelő!		A házáig vele jön									
Indok- lasként használt állításai		Évkönyv fejezetei!									
Fókafej!		Játék gépkocsi									
Másoktól távol he- lyezkedik		Édes sze- szes ital						Jód, ittrium vegyjele			
								Megütő			
							Páratlan nőcske!				Gitárhoz hasonló pengetős hangszer
							Cipel, szállít				
Intarzia- darab!		Lázmérő része!				Ruhát hord					
		Megza- vart rab!				A harc vége!					
			Női név (máj. 8.)								
			Bazár- ban van!						Alma- cikk!		
Hím szarvas- marha						Mindösz- sze, csak					
Rész- vény- és érték- papír- tőzsde	O					Tégla- darab!					
				L							
						Erőss ... (hegy- mászó)					

NOVEMBER

2025 a küldetés éve

Menjetek be a szoros kapun! Mert tágas az a kapu, és széles az az út, amely a kárhozatba visz, és sokan vannak, akik bemennek azon. Mert szoros az a kapu, és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak, akik megtalálják azt. (Mt 7,13–14)

Ha minden úgy megy tovább, ahogy a dolgok most állnak, akkor újabb pusztulás vár ránk. Ez borítékolható. Lehet most, lehet évek múlva, de jelenleg semmi sincs, ami meggátolná a pusztulást. Eddig mindenféle kormányzatot és rezsimet, társadalmi berendezkedést és „izmust” kipróbáltunk, de mindegyik megbukott, egyik sem jobb a másiknál. Mindegyiknek az Achilles-ina az egyén volt. A kicsi, irigy, nemtörődöm, hatalom- és pénzéhes egyén, aki miatt elromlik a társadalom. Mindegy, hogy milyen kormányzat van érvényben, ezek a bajaink mindig romlásba visznek. Pedig milyen szépen csillog a gyarlóság! Gazdagságot, rendet hazudik. De hazudik... Ideje lenne kipróbálni végre egy olyan rendszert, amiben nem kell szavazni, nincs kampány és légből kapott ígéretek. Csak járni a tanítványság útját, követni a Mestert, bízni a Fennvalóban, s hinni a holnapban. Segíteni az elesetten, örülni az örülővel, felvenni a küzdelmet a gonosszal. Tanulni! Jó lenne elindulni egyszer, végre az Úton!

| RÁCZ NORBERT ZSOLT